

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 424/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Safe Schools Declarationin toteuttamisesta Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:n mukaisessa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Holopaisen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 424/2019 vp:

Miten hallitus aikoo edistää Safe Schools Declarationin toimeenpanoa puolustusvoimien ja esimerkiksi rauhanturvaoperaatioiden käytännöissä ja koulutuksessa ja

miten hallitus aikoo edistää Safe Schools Declarationin tukemista ja toimeenpanoa Suomen kumppanimaissa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Oslossa toukokuussa 2015 hyväksytty Safe Schools -julistus antaa poliittisen tuen aikaisemmin ns. Lucensin suuntaviivoina tunnetulle ohjeistukselle (Guidelines for Protecting Schools and Universities from Military Use during Armed Conflict), jolla pyritään vähentämään koulujen käyttöä sotilaallisiin tarkoituksiin aseellisten konfliktien aikana. Suuntaviivat eivät ole oikeudellisesti sitovia, vaan niillä pyritään konkretisoimaan helposti omaksuttavassa muodossa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöjä ja tukemaan käytännön ohjeistusta erilaisissa soveltamistilanteissa opetuksen suojaamiseksi. Suuntaviivojen laadinnassa on otettu huomioon se, että sekä kansainväliset ihmisoikeudet että kansainvälinen humanitaarinen oikeus suojaavat koulutusta ja kouluja. Suuntaviivoihin on liittynyt 101 valtiota, mukaan lukien kaikki Pohjoismaat.

Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan koulut ovat suojeltuja siviilikohteina. Sotilaskäyttöön otettaessa ne kuitenkin menettävät tämän statuksen. Vaikka ei olekaan nimenomaista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sääntöä, joka kieltäisi koulujen sotilaskäytön, tämä lähtökohta on ICRC:n mukaan johdettavissa humanitaarisen oikeuden yleisistä periaatteista, joihin kuuluu siviilikohteiden suojeleminen ja lapsien erityinen suojeleminen. Suuntaviivojen ja julistuksen tavoitteena on käyttäytymisen muuttaminen ja koulujen ja koulutuksen aiempaa parempi suojeleminen.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 424/2019 vp

Puolustusvoimat antaa koulutusta kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen liittyen varusmiehille, palkatulle henkilöstölle sekä kriisinhallintahenkilöstölle. Lisäksi koulutusta annetaan myös puolustusvoimien järjestämällä kansainvälisillä kurseilla. Puolustusvoimat toimii kansainvälisen humanitaarisen oikeuden koulutuksen osalta yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa. Humanitaarisen oikeuden koulutuksessa huomioidaan myös siviilien ja siviilikohteiden suojelu. Sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin sisältyy myös operaatioalueella annettavaa koulutusta, joka käsittelee kansainvälisen humanitaarisen oikeuden velvoitteita.

Suomi on yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa tuonut YK:n turvallisuusneuvostossa pidetyissä yhteispohjoismaisissa puheenvuoroissa johdonmukaisesti esille tukensa julistukselle ja sitoutumisensa sen periaatteiden edistämiseen sekä kannustanut kaikkia YK:n jäsenvaltioita liittymään julistuksen allekirjoittajiin. Suomi on myös tukenut julistuksen toimeenpanoa mm. kanssasuosittamalla turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 2427 (2018) lasten asemasta aseellisissa konflikteissa.

Suomi toimii osana kansainvälistä yhteisöä lasten asemaa aseellisissa konflikteissa koskevien YK:n tavoitteiden edistämiseksi myös kehitysyhteistyön kautta. Suomi on merkittävä opetusalan kehityskumppani Mosambikissa, Etiopiassa, Nepalissa, miehitetyllä Palestiinalaisalueella, Afganistanissa ja Myanmarissa. Suomi tukee näissä maissa opetussektorin uudistamiseen ja kehittämiseen tähtäviä ohjelmia. Suomen tavoitteena on perusopetuksen ja opetuksen laadun parantaminen pääasiassa kumppanimaiden opetussektorin kehittämisohjelmien kautta. Koska osa Suomen opetusalan yhteistyöstä tapahtuu ns. hauraisissa eli konfliktierhissä tai meneillään olevan konfliktin maissa (kuten Afganistan), on erityisen tärkeää, että julistus ja varsinkin suuntaviivat huomioitaisiin myös suomalaisessa sotilaallisen kriisinhallinnan ja siviilikriisinhallinnan toiminnassa.

Esimerkiksi miehitetyllä Palestiinalaisalueella Suomi tukee opetussektoria yhteisrahoitusohjelmalla noin 3 miljoonalla eurolla vuodessa. Sillä rakennetaan kouluja haurailta alueilla, mikä osaltaan edistää lasten turvallista pääsyä kouluun. Tuella rahoitetaan myös koulukuljetusten järjestämistä turvattomilla alueilla. Suomen rahoittama UNICEF-projekti pyrkii vahvistamaan väkivaltaa kasvu- ja oppimisympäristöä, edistämään lasten ja opetuksen suojelua ja on tukenut palestiinalaisten opetusministeriötä laatimaan varautumissuunnitelmia erilaisia hätätilanteita varten.

Afganistanissa Suomi on tukenut pyrkimyksiä lasten koulunkäyntimahdollisuuksien lisäämiseksi ja kehittämiseksi aseellisen konfliktin aikana rahoittamalla lasten, erityisesti tyttöjen, opetukseen pääsyn, lukutaidon ja opetuksen laadun parantamista Maailmanpankin hallinnoiman Afganistanin jälleenrakennusrahaston (ARTF) ja UNICEF:n kautta. Suomi on tukenut Afganistanin opetussektoria myös UNESCO:n ja Ruotsin Afganistan -komitean kautta. Suomi tukee myös Afganistanin ihmisoikeuskomissiota, joka toimii aktiivisesti lasten oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Suomi on turvannut koulunkäyntiä konfliktimaissa myös tukemalla vuodesta 2014 lähtien 16,2 miljoonalla eurolla UNICEFin ja World Vision -järjestön alueellista No Lost Generation -ohjelmaa Libanonissa ja Turkissa. Ohjelma pyrkii varmistamaan, että Syyrian ja Irakin kriiseistä kärsivillä lapsilla ja nuorilla on pääsy koulutukseen, ja lisäämään opetushenkilökunnan kapasiteettia.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 424/2019 vp

Ohjelman hyödynsaajina ovat sekä syyrialaispakolaiset että heidän isäntäyhteisönsä, jotka elävät haavoittuvissa oloissa. Suomi rahoittaa myös Maailmanpankin rahastoa, joka tukee syyrialaispakolaisia vastaanottaneita libanonilaisyhteisöjä, pakolaislasten koulunkäynti mukaan lukien.

Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistäminen on keskeinen osa Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa. Oikeus koulutukseen ja laadukkaaseen opetukseen on ihmisoikeus, joka on keskeinen osa monen muun ihmisoikeuden ja kestäväen kehityksen tavoitteiden toteutumisen kannalta. Oikeus koulutukseen on nostettu myös esille yhtenä teemana Suomen tavoitellessa YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenyyttä kaudelle 2022–2024. Suomi korostaa erityisesti opetuksen inklusiivisuutta – myös vammaisilla lapsilla on yhtäläinen oikeus saada laadukasta opetusta.

Helsingissä 13.1.2020

Ulkoministeri Pekka Haavisto